

PARAGRAF 1. OBJEKTIV ANGST

Når vi bruger det udtryk: objektiv angst, så kunne man derved nærmest komme til at tænke på hin uskyldighedens angst, hvilken er frihedens refleksion i sig selv i sin mulighed. Herimod at ville indvende, at man overså, at vi nu befinder os på et andet punkt i undersøgelsen, vil ikke være et tilstrækkeligt svar. Derimod turde det være tjenligere at minde om, at distinktionen objektiv angst ligger i adskillelsen fra subjektiv angst, en distinktion, der ikke kan være tale om i Adams uskyldighedstilstand.

I strengeste forstand er den subjektive angst den i individet satte angst, der er følgen af hans synd. Om angst i denne forstand vil der blive tale i et senere kapitel. Men når ordet tages således, da falder modsætningen af en objektiv angst bort, da viser angst sig netop, som hvad den er, som det subjektive. Distinktionen mellem objektiv og subjektiv angst hører derfor hjemme i betragtningen af verden og det senere individs uskyldighedstilstand.

Inddelingen fremtræder her således, at subjektiv angst nu betegner den i den enkeltes uskyldighed værende angst, der svarer til Adams, men som ved generationens kvantiterende bestemmelse dog er kvantitativt forskellig fra hin. Ved objektiv angst derimod forstår vi refleksen af hin generationens syndighed i den ganske verden.

I det foregående kapitel, paragraf 2, blev der mindet om, at det udtryk: "Ved Adams synd kom syndigheden ind i verden" indeholdt en udvortes refleksion; her er stedet til atter at optage hint udtryk i den sandhed, der dog kan ligge i det. I det øjeblik Adam har sat synden, da forlader betragtningen ham for at betragte begyndelsen af ethvert senere individs synd, thi nu er generationen sat.

Dersom ved Adams synd slægtens syndighed er sat i samme forstand som den oprejste gang osv., så er begrebet individ hævet. Dette blev udviklet i det foregående, hvor der tillige blev protesteret mod en eksperimenterende nysgerrighed, der ville behandle synden som en kuri-

ositet, og det dilemma blev stillet, at man enten måtte fingere en spørgende, der end ikke vidste, hvad han spurgte om, eller en spørgende, der vidste det, og hvis fordringsfulde uvidenhed blev en ny synd.

Når nu alt dette er fastholdt, så får derved hint udtryk sin begrænsede sandhed. Det første sætter kvaliteten. Adam sætter da synden i sig selv – men også for slægten. Men slægtsbegrebet er for abstrakt til at kunne sætte en så konkret kategori som synden, hvilket netop sættes derved, at den enkelte selv sætter den som den enkelte.

Syndigheden i slægten bliver da kun en kvantitativ tilnærmelse, men denne tager sin begyndelse med Adam.

Heri ligger den større betydning, som Adam har fremfor ethvert andet individ i slægten, heri ligger sandheden af hint udtryk. Dette må endog en rettroende, der vil forstå sig selv, indrømme, da den jo lærer, at ved Adams synd såvel slægten som naturen faldt ind under synden, men i forhold til naturen går det dog vel ikke an at lade synden være kommet ind som syndens kvalitet.

Idet da synden kom ind i verden, fik dette betydning for hele skabningen. Denne syndens virkning i den ikkemenneskelige tilværelse har jeg betegnet som objektiv angst.

Hvad her menes, kan jeg antyde ved at minde om skriftordet skabningens for-længsel (Romerbrevet 8,19). For så vidt der nemlig skal være tale om en for-længsel, følger det af sig selv, at skabningen befinder sig i en ufuldkommenhedens tilstand. Man overser ofte ved sådanne udtryk og bestemmelser som længsel, for-længsel, forventning osv., at disse involverer en foregående tilstand, og at denne derfor er til stede og gør sig gældende på samme tid som længslen vikler sig ud.

Den tilstand, i hvilken den forventende er, er, han ikke falder i ved et tilfælde osv., så at han befinder sig aldeles fremmed i den, men han producerer den på samme tid selv. En sådan længsels udtryk er angst, thi i angsten forkynder den tilstand sig, ud af hvilken han længes og forkynder sig, fordi længslen alene er ikke

nok til at frelse ham.

I hvilken forstand skabningen ved Adams synd sank i fordærvelse, hvorledes friheden, idet den blev sat derved, at dens misbrug sattes, kastede en mulighedsrefleks og en medinteresserethedens sitren over skabningen, i hvilken forstand dette måtte ske, fordi mennesket er syntesen, hvis yderligste modsætninger blev sat, og hvis ene modsætning netop ved menneskets synd blev en langt yderligere modsætning, end den var i forvejen – alt dette har ikke sin plads i en psykologisk overvejelse, men hører hjemme i dogmatikken, i forsoningen, i hvis forklaring denne videnskab forklarer syndighedens forudsætning*.

*) Således må nemlig dogmatikken lægges an. Enhver videnskab må fremfor alt energisk gribe sin egen begyndelse og ikke leve i vidtløftig omgængelse med andre.

Begynder dogmatikken med at ville forklare syndigheden, eller med at ville bevise dens virkelighed, da skal der aldrig blive nogen dogmatik ud deraf, dens hele eksistens vil blive problematisk og svævende.

Denne angst i skabningen kan man vel med rette kalde objektiv angst.

Den frembragtes ikke af skabningen, men frembragtes derved, at der faldt en ganske anden belysning over den derved, at ved Adams synd sanseligheden nedsattes til, og for så vidt synden vedbliver at komme ind i verden, bestandigt nedsættes til at betyde syndighed.

Man ser let, at denne opfattelse også i den forstand har sine øjne med sig, at den adlyder mod den rationalistiske anskuelse, at sanselighed som sådan er syndighed.

Efter synden er kommen ind i verden, og hver gang synden kommer ind i verden, bliver sanselighed syndighed; men det, den bliver, var den ikke i forvejen.

Franz Baader har ofte nok protesteret mod den sætning,